

- Planning Studies*, vol. 21, no. 7 (2013): 1081-1094.
DOI: 10.1080/09654313.2013.733854
- Elango, B., Rajendran, P., and Bornmann, L. "A scientometric analysis of international collaboration and growth of literature at the macro level". *Malaysian Journal of Library and Information Science*, vol. 20, no. 2 (2015): 41-50.
- Hirenko, A. T. "Konceptsiya intehratsii natsionalnykh innovatsiynykh system do hlobalnoi innovatsiinoi merezhi" [Concepts of the National Integrated Innovative Systems to the Global Innovation Network]. *Stratehiia rozvytku Ukrainy*, no. 1 (2017): 131-134.
- Ilynskyi, D. O. "Universytety v hlobalnii ekonomitsi: rezhym konkurentsii za znannia" [Universities in Global Economy: The Mode of Competition for Knowledge]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya «Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*, is. 8 (2016): 25-40. <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/27635/20161201.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Jeong, S., Choi, J. Y., and Kim, J. Y. "On the drivers of international collaboration: The impact of informal communication, motivation, and research resources". *Science and Public Policy*, vol. 41, is. 4 (2013): 520-531. <https://doi.org/10.1093/scipol/sct079>
- Kaleniuk, I. S., and Horbenko, A. L. "Doslidnytska diialnist universytetiv v hlobalnomu u prostori" [Universities' Research Activities in the Global Sphere]. *Stratehiia rozvytku Ukrainy*, no. 1 (2015): 56-62.
- Kimatu, J. N. "Evolution of strategic interactions from the triple to quad helix innovation models for sustainable development in the era of globalization". *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, vol. 5, art. 16 (2016). DOI: <https://doi.org/10.1186/s13731-016-0044-x>
- Liang, F., and Xu, D. "Knowledge network and innovation activities by MNC subsidiaries: The effects of internal and external knowledge resources". First International Technology Management Conference. San Jose, CA, 2011. 388-393.
DOI: 10.1109/ITMC.2011.5995971
- Stoliarchuk, Ya. M. "Rol SOTu hlobalnii universalizatsii pravovykh norm zakhystu intelektualnoi vlasnosti" [The Role of the WTO in Global Universalization of Intellectual Property Protection]. *Stratehiia rozvytku Ukrainy*, no. 1 (2017): 29-33.
- Trippel, M. "Scientific Mobility and Knowledge Transfer at the Interregional and Intraregional Level". *Regional Studies*, vol. 47, no. 10 (2011): 1653-1667.
DOI: <https://doi.org/10.1080/00343404.2010.549119>

УДК 336.221.22:061.1

JEL: H20; H26

МІЖНАРОДНЕ АНТИОФШОРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ДИСБАЛАНСІВ

©2020 МАКСИМЕНКО А. В.

УДК 336.221.22:061.1

JEL: H20; H26

Максименко А. В. Міжнародне антиофшорне регулювання в контексті глобальних фінансових дисбалансів

На сучасному етапі розвитку світового господарства почали рельєфно проявлятися проблеми міграції капіталу в офшорні зони, що негативно позначається на стані світової фінансової системи. Зазначені тенденції зумовлюють необхідність оцінки нових напрямів антиофшорного регулювання. Доведено, що трансформація антиофшорного регулювання за своєю природою, рушійними силами, векторною спрямованістю та механізмом розвитку на всіх етапах світогосподарського поступу яскраво відзеркалює системні трансформації глобальних фінансових дисбалансів. З'ясовано, що оцінка офшорних юрисдикцій виходить зі ступеня прозорості їх діяльності, а також готовності до співпраці з обміну податковою інформацією в рамках спеціальної концепції ОЕСР про взаємну допомогу з податкових справ. Ідентифіковано роль міжнародних організацій у регулюванні антиофшорної діяльності, оцінено перспективи їх впливу. Встановлено, що антиофшорне регулювання реалізуються, з одного боку, через зміщення акцентів з боротьби з фіскальними пільгами офшорних зон на обмеження діяльності з «чорними» (неоподаткованими) зонами, а з іншого – через механізми міжнародної економічної політики, що імплементуються на інституційній платформі міжнародних валютно-кредитних і фінансових організацій. Охарактеризовано превентивні заходи щодо ухилення від сплати податків, що полягають у розробці ОЕСР та G20 Інклюзивної структури, яка дозволить зацікавленим країнам та юрисдикціям співпрацювати у сфері розробки стандартів з питань, пов'язаних з ухиленням від оподаткування, а також з наглядом і контролем за виконанням всього пакета дій. Установлено, що механізм деофшоризації має бути спрямований не лише на ліквідацію територій із пільговим оподаткуванням, але й на отримання вигод від їх використання на основі існуючої фінансової інфраструктури провідних світових офшорних центрів.

Ключові слова: податкове навантаження, антиофшорне регулювання, ухилення від оподаткування, міжнародні антиофшорні організації.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-60-65>

Бібл.: 8.

Максименко Анна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародного обліку і аудиту, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: an-maksimenko@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7122-0332>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/M-1856-2018>

Scopus Author ID: 1607198412811

Maksymenko A. V. The International Anti-Offshore Regulation in the Context of Global Financial Imbalances

At the present stage of development of the world economy, problems of capital migration in offshore zones began to manifest in relief, which adversely affects the state of the global financial system. These trends lead to the need to evaluate new directions of the anti-offshore regulation. It is proved that the transformation of the anti-offshore regulation by its nature, driving forces, vector orientation and mechanism of development at all stages of the world-economy progress clearly reflects the systemic transformations of global financial imbalances. It is found out that the evaluation of offshore jurisdictions comes out of the degree of transparency of their activities, as well as readiness to cooperate on the exchange of tax information within the framework of the OECD's special concept of mutual assistance in tax affairs. The role of international organizations in regulating anti-offshore activities has been identified, and the prospects for their influence have been evaluated. It is determined that the anti-offshore regulation is implemented, on the one hand, through shifting of emphasis from combating the fiscal benefits of offshore zones to limit activities with the «black» (tax-free) zones, and on the other hand – through the mechanisms of international economic policy implemented on the institutional platform of international currency together with the credit and financial organizations. The author describe preventive measures on tax evasion, which consist in the development of an inclusive structure of the OECD and G20, which will allow interested countries and jurisdictions to cooperate in the development of standards on issues related to tax evasion, as well as with supervision and control over the implementation of the entire package of actions. It is determined that the mechanism of de-offshoring should be directed not only towards the elimination of territories with preferential taxation, but also towards benefits from their use on the basis of the existing financial infrastructure of the world's leading offshore centers.

Keywords: tax burden, anti-offshore regulation, tax evasion, international anti-offshore organizations.

Bibl.: 8.

Maksymenko Anna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of International Accounting and Auditing, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: an-maksimenko@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7122-0332>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/M-1856-2018>

Scopus Author ID: 1607198412811

Сучасний розвиток світового господарства свідчить про суттєву динамізацію трансформаційних процесів фінансового сектору. Водночас потужним драйвером ідентифікації фінансового сектора є використання офшорних механізмів через динамічне нарощування обсягів і диверсифікації видової структури. Ці офшорні механізми часто застосовуються на шкоду податковій системі країн-донорів капіталу та використовуються як канали його нелегального переміщення поза межами країни для будь-яких цілей: «відмивання» грошей з подальшим їх реінвестуванням, ухилення від податків, фінансування «чорного ринку». Стан офшорного бізнесу в країні – експортері капіталу має великий вплив на масштаб і структуру міжнародного руху капіталу.

Неконтрольована міграція капіталу в офшорних зонах негативно позначається на стані світової фінансової системи, а наслідки застосування офшорних схем стали дійсно глобальними. Крім зниження податкових надходжень і зменшення оподаткованої бази, перелив капіталів у офшори загрожує країнам втратою податкового суверенітету.

Проблематика антиофшорного регулювання стала предметом інтенсивних наукових дискусій протягом останніх років. Теоретичну основу дослідження становлять праці зарубіжних економістів Дж. Бруецкнера (*J. Brueckner*), Р. Дернберга (*R. Dernberg*), Дж. де Патера (*J. DePater*), Дж. Караяна (*J. Karayan*), К. Каушала (*K. Kaushal*), Дж. Маршалла (*J. Marshall*), П. Масгрейва (*P. Musgrave*), Д. Майєрса (*D. Myers*), В. Хойта (*W. Hoyt*).

Однак ряд аспектів цієї багатогранної наукової проблеми залишаються недостатньо дослідженими та обґрунтованими. Насамперед потребує ідентифі-

кації векторна спрямованість антиофшорної діяльності та уточнення ролі міжнародних організацій у процесі деофшоризації.

Мета статті полягає в уточненні тенденцій міжнародного антиофшорного регулювання під впливом глобальних економічних трансформацій.

У зарубіжних країнах виступи проти офшорного бізнесу почали з того, що розміщення виробництва в країнах з низькою вартістю трудових ресурсів призводить до ліквідації робочих місць на внутрішньому ринку та погіршення внутрішньої соціально-економічної ситуації.

У міру розвитку офшорного бізнесу паралельно з ним розвивалося також і державне регулювання його здійснення. На сьогоднішній день у світі ведеться досить активна політика «деофшоризації», і можна сказати, що світова громадськість на державному рівні домоглася великих результатів. Створення ФАТФ (Міжнародної групи з протидії відмиванню «брудних» грошей), а також особлива увага Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) до проблеми «відмивання» грошей та ухилення від сплати податків офшорними компаніями спонукали багато держав до початку ведення активної політики по боротьбі з недобросовісною податковою конкуренцією, але найчастіше всі вжиті заходи не справляли належного ефекту у зв'язку з внутрішньою інвестиційною ситуацією в ряді країн. Це пояснюється, перш за все, тим, що багато підприємців, які використовують офшорні схеми, роблять це через неблагополучне середовище ведення оншорного бізнесу всередині країни, тобто через корупцію, рейдерство, політичну нестабільність і високий рівень оподаткування.

У цілому, міжнародне правове регулювання офшорного бізнесу сконцентроване в діяльності двох основних організацій – ОЕСР і ФАТФ. Організація ФАТФ була створена в 1989 р. на Паризькому саміті «Великої сімки». Вона координує свою діяльність з ООН, яка останніми роками включилася в боротьбу з «відмиванням» нелегальних грошей. Організація займається аналізом існуючих заходів дії офшорних зон, схем з виведення нелегального капіталу, розробкою рекомендаційних заходів протидії розвитку офшорного бізнесу та боротьбою з поширенням тероризму.

Членами організації є все розвинуті країни та найбільші з країн, що розвиваються (Аргентина, Бразилія, Індія, Китай і Мексика). Дана організація займається розробкою заходів зі створення в країнах режимів протидії легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом.

Рекомендації ФАТФ спрямовані на реалізацію таких заходів:

- ✦ розвиток і вдосконалення національної правової системи;
- ✦ активізація міжнародного співробітництва країн у сфері запобігання «відмиванню» капіталів.

Крім цього, згідно з критеріями ризику ФАТФ були розроблені списки держав («темно-сірі» і «чорні»), які ухиляються від застосування контрзаходів з метою захисту від ризику відмивання грошей світової фінансової системи в цілому [1].

Що стосується конкретних рекомендацій ФАТФ, то вони спрямовані на посилення ідентифікації власника офшорної компанії (наприклад, заборонена емісія акцій на пред'явника; передбачено обов'язкове розкриття інформації про власників компанії). Також зарубіжні банки мають право арештовувати кошти на рахунках в офшорній компанії, якщо буде найменша підозра в здійсненні незаконної діяльності. Важливо, що, зокрема, в доповіді ФАТФ під назвою «Про типові способи відмивання грошей», в окрему категорію інструментів по відмиванню грошей був виділений «сірий» імпорт.

У рамках ФАТФ був сформований «План дій проти відмивання грошей», що об'єднує 40 загальних правил і 9 спеціальних («40 + 9»), які містять перелік мінімальних дій для національної та міжурядової боротьби з легалізацією доходів від торгівлі наркотиками (40 загальних рекомендацій) і по боротьбі з фінансуванням терористичних актів і терористичних організацій (9 спеціальних). Рекомендації охоплюють всі заходи, які національні системи повинні застосувати у своїх системах кримінального правосуддя та регулювання; превентивні заходи, які слід вжити фінансовим установам та іншим певним підприємствам і професіям; а також міжнародне співробітництво.

Починаючи з 1990 р. рекомендації ФАТФ були схвалені більше 190 країнами [2, с. 71]. Рекомендації

підлягають перегляду один раз на п'ять років і фактично являють собою ключовий інструмент діяльності організації. Ці рекомендації – набір організаційних і правових заходів, націлених на формування державних (національних) режимів з протидії нелегальним офшорам. Резолюцією Ради Безпеки ООН № 1617 від 2005 р. ці заходи встановлені як обов'язкові для виконання країнами – членами ООН [3].

Боротьба з відмиванням грошей через офшорні зони на міжнародному рівні ведеться також створеннями за подобою ФАТФ регіональними організаціями, а саме: Азійсько-Тихоокеанською групою (APG), Групою CFATE (група країн Карибського басейну), Групою ESAAMLG (група країн Південної та Східної Африки), а також Комітетом PC-R-EV (Комітет експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню грошей). Групою SICAD (група експертів з питань відмивання грошей міжамериканської комісії з контролю над зловживанням використанням наркотичних речовин) відстежується виконання «Плану дій по боротьбі з відмиванням грошей» [4].

Відзначимо, що деофшоризація у світі ведеться не в контексті боротьби з фіскальними пільгами офшорних зон, а, перш за все, з «чорними» (неподатковими) зонами. Загальносвітовою тенденцією стала оцінка офшорних юрисдикцій, що виходить зі ступеня прозорості їх діяльності, їх готовності до співпраці з обміну податковою інформацією в рамках спеціальної концепції ОЕСР про взаємну допомогу з податкових справ, яка вже підписана 64 країнами та територіями, зокрема й Україною.

ФАТФ і ОЕСР не мають повноважень впливати на внутрішні ринки суверенних держав, але їхні рекомендації спрямовані, перш за все, на протидію збільшенню кількості офшорних зон, а також на скорочення масштабів «втечі» капіталу через них. Іншими словами, політика міжнародних організацій по боротьбі з відмиванням грошей адресована до самих держав-офшорів та їх податкового та валютного законодавства і містить наполегливе прохання усунути недоліки, що дозволяють діяти офшорним компаніям на їх територіях. Очевидно, що повна «деофшоризація» на даний момент неможлива, але необхідно знизити вплив негативних наслідків офшорного бізнесу на світову економіку.

Саме країни ЄС намагаються здійснювати контроль за діяльністю офшорних зон. Так, як інструменти контролю створюються зазначені «чорні списки» юрисдикцій. Серед країн ЄС найбільш активно просунулися в напрямку деофшоризації Франція та Велика Британія. На рівні ЄС (наднаціональному рівні) деофшоризація заснована на «повідомленні з протидії та боротьбі з фінансовими та корпоративними зловживаннями», яка прийнята у 2004 р. і передбачає активізацію інформаційного обміну між державами про оподаткування компаній. Також Повідомленням

передбачено проведення між країнами – членами ЄС узгодженої політики щодо офшорних зон [5, с. 67]. Крім іншого, на одній з відомих до 2013 р. офшорних юрисдикцій (Кіпрі) в рамках реалізованої валютно-фінансової та економічної інтеграції здійснюються заходи щодо наближення національної фінансової системи країни з іншими країнами – членами ЄС. Зокрема, це виразилося в тому, що була уніфікована ставка податку на прибуток для національних і офшорних компаній (вона раніше відрізнялася в п'ять разів) і вжито диференціацію нерезидентів і резидентів виходячи з критерію місця контролю над компанією й управління нею [6].

Наразі зусилля ЄС щодо подолання витоків у офшори мають обмежений ефект. Оригінальна Директива про податок на заощадження не змогла забезпечити очікувані податкові надходження до держав-членів через лазівки. Запропоновані поправки лише частково їх усувають. Інші пропозиції також стикаються з труднощами.

Виконання рекомендації Комісії щодо Загального правила боротьби зі зловживаннями буде складним завданням, оскільки воно передбачатиме окреслення часто дуже складних структур транснаціональних корпорацій. Для того, щоб запропонована Спільна консолідована система оподаткування підприємств могла застосовуватися до корпорацій, вони повинні спочатку вибрати систему. Корпорації, які вирішили не брати участь, можуть продовжувати зменшувати свої податкові зобов'язання в будь-яких країнах – членах ЄС, використовуючи офшорні компанії-оболонки. Ефективність податку на фінансові перекази, ймовірно, буде обмежена, якщо не супроводжуватимуться заходами щодо обмеження передачі капіталу до юрисдикцій, що не беруть участі, зокрема податкових гаваней.

Аналізуючи міжнародний досвід, слід зазначити, що процеси деофшоризації мають досить тривалу історію. У даному контексті показовим є приклад США. Закон FATCA (Закон про оподаткування іноземних рахунків) став яскравим прикладом реалізованої державою політики щодо вдосконалення вивезення капіталу. Цей закон вимагає від усіх фінансових організацій світу надання більш детальної інформації про своїх клієнтів у податковій органі США (тобто вимагає більшої інформаційної прозорості). На нашу думку, досвід застосування зазначеного закону може в перспективі серйозно впливати і на банківський сектор України.

Ще одним напрямком деофшоризації є кроки, спрямовані на управління податком на прибуток підприємств, що завершилися схваленням остаточного звіту ОЕСР (2015 р.) про розмивання податкової бази та перенесення прибутку (BEPS) керівниками Групи G20. Рекомендації про розмивання податкової бази та перенесення прибутку, безумовно, представляють

найдраматичніші зміни до міжнародних податкових правил з 1920-х років.

На жаль, поступки, зроблені для доопрацювання угоди BEPS, зробили правила ще більш складними, а в багатьох випадках і суперечливими, створюючи додаткові прогалини, з якими можуть працювати майстри податкового планування. Більше того, незважаючи на те, що вони намагаються слідувати процесам ОЕСР, практично всі держави продовжують застосовувати своє суверенне право з питань бюджету для участі в агресивній податковій конкуренції для залучення мобільних корпоративних інвестицій.

У рамках реалізації основних напрямків деофшоризації була проведена Лондонська Міжнародна конференція підприємців «Offshore-2000», в ході якої були розглянуті шляхи обмеження діяльності офшорних зон. Особлива роль у системі міжнародних організацій належить «Інтерполу» – потужній і авторитетній міжнародній організації, що докладає значних зусиль у боротьбі з відмиванням грошей, а також займається розслідуванням різних міжнародних злочинів в економічній сфері.

Серед інших більш-менш впливових і серйозних міжнародних організацій з даного профілю необхідно відмітити такі:

- ✦ організація країн – членів ЄС по боротьбі з комерційною злочинністю (*Commonwealth Commercial Crime Unit – CCCLU*);
- ✦ офшорна група з банківського контролю (*Offshore Group of Banking Supervisors*);
- ✦ Міжнародна організація контролю у сфері обігу цінних паперів (*International Organization of Securities Commissions – IOSC*);
- ✦ Міжнародне морське бюро (*International Maritime Bureau – IMB*), що займається протидією економічним злочинам у сфері морського транспорту (головним чином, стосується контрабанди, зокрема, валюти);
- ✦ Міжнародна асоціація слідчих по боротьбі з підробками кредитних документів (*IACCY*);
- ✦ Служба із забезпечення безпеки бізнесу при Міжнародній торговій палаті (*Business Security Services of the International Chamber of Commerce*);
- ✦ Міжнародна асоціація професійних офіцерів безпеки банків (*IAPSO*).

Таким чином, можна відзначити, що до сьогодення сформований цілий спектр міжнародних організацій, які займаються моніторингом, аналізом дії офшорів, а також протидією порушення податкового законодавства в певних регіонах. Конкретними заходами, прийнятими згаданими організаціями на макро- і макрорівнях, можна назвати такі:

- ✦ посилення прозорості та відкритості в офшорних зонах, що стосується компаній-нерезидентів;

- ✦ зменшення конфіденційності проведених транзакцій;
- ✦ введення додаткового валютного контролю над операціями.

У 2013 р. уряди США, Франції, Іспанії, Італії, Великої Британії та Німеччини взяли зобов'язання в частині автоматичного обміну податковою інформацією за форматом США згідно із законом FATCA. Пізніше до них приєдналися 9 офшорних юрисдикцій, а на даний момент список учасників стандарту значно збільшився.

Деякі країни з кількості «некласичних офшорів» зобов'язані повідомляти компетентним органам зацікавлених держав у разі, якщо транзакції визнані «підозрілими», тобто там має місце перманентний переказ однаково великих сум без вказівки «реальних» одержувачів і причин транзакцій. З іншого боку, навіть якщо на рахунках здійснюються перекази нелегальних, отриманих у злочинній діяльності, коштів, досить складно встановити цей факт третім особам без судового рішення про розкриття даних з рахунку; банківська таємниця надає бенефіціарам право приховувати всі надходження та використання, але за законодавством ряду країн – наприклад, Швейцарії – у разі, якщо транзакції будуть визнані підозрілими, банк може повідомити про них у відповідні органи або уряди країн експортованого капіталу.

У ЄС, наприклад, була прийнята так звана директива про оподаткування заощаджень – через неї нерезиденти не можуть мати ощадний рахунок у швейцарському банку без того, щоб Швейцарія не повідомила про це уряду країни-експортера. Але проблема в тому, що більшість багатих клієнтів не тримають гроші на ощадному рахунку, а інвестують їх.

До основних тенденцій у системах оподаткування різних країн також відносять боротьбу з ухилянням від сплати податків, що є ключовим пріоритетом урядів по всьому світу. У 2013 р. країни, що входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та «Великої 20», працюючи спільно на рівних умовах, прийняли план дій стосовно боротьби з ухилянням від сплати податків на 15 пунктів. Окрім забезпечення доходів шляхом узгодження оподаткування з економічною діяльністю та створення вартості, проект ОЕСР/G20 має на меті створити єдиний набір міжнародних податкових правил на основі консенсусу для вирішення проблем уникнення оподаткування, а отже, захистити податкові бази, пропонуючи підвищену впевненість та передбачуваність для платників податків. У 2016 р. ОЕСР і G20 встановили Інклюзивну структуру, щоб дозволити зацікавленим країнам та юрисдикціям співпрацювати з членами ОЕСР і G20 для розробки стандартів з питань, пов'язаних з уникненням оподаткування, а також перегляду та контролю за виконанням всього пакета дій. До цієї Інклюзивної системи приєдналися понад 100 країн та юрисдикцій [7].

Глобальні ініціативи, такі як проект ОЕСР щодо протидії ухиленню від оподаткування, приводять до більш рівних умов з точки зору корпоративного податку. Але завжди різні уряди будуть пропонувати стимули для залучення іноземних інвестицій, щоб підтримати зростання місцевої економіки. Однією зі зростаючих тенденцій є пропонування податкових пільг на НДДКР. Багато країн ЄС пропонують різноманітні податкові пільги компаніям або підприємцям, які здійснюють НДДКР: додаткові податкові відрахування, звільнення/зменшення податку на доходи фізичних осіб для працівників, звільнення податку на прибуток підприємств тощо. Наприклад, у Румунії застосовуються звільнення від податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств [8].

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження доходимо висновків, що загальний вектор антиофшорного регулювання повинен базуватися на принципах фінансової прозорості, активної співпраці з міжнародним співтовариством, оптимальної комбінації інструментів, що обмежують відтік капіталу, та ефективних інструментах, що стимулюють розвиток бізнесу в країні. Також встановлено, що механізм деофшоризації має бути спрямований не лише на ліквідацію територій із пільговим оподаткуванням, але й на отримання вигод від їх використання на основі існуючої фінансової інфраструктури провідних світових офшорних центрів.

Заходи, спрямовані на деофшоризацію, повинні врахувати і необхідність проведення внутрішньодержавних реформ, спрямованих на поліпшення інвестиційного клімату країни, боротьбу з рейдерством і корупцією, посилення контролю над активами державних діячів і регулювання податкової системи країни разом із детальною конкретизацією податкового та валютного законодавства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Виговська Л. Півтрильйона гривень. У Нацкомісії розповіли про масштаби виведення грошей з України в офшори // Новое время. 28.09.2015 р. URL: <http://nv.ua/ukr/publications/timur-hromajev-golova-nktspr-71149.html>
2. Международное право : учебник / отв. ред. Г. В. Игнатенко, О. И. Тиунов. 6-е изд., перераб. и доп. М. : НОРМА, 2013. 752 с.
3. Воронина А. М. Эволюция офшорного бизнеса. *Финансы и кредит*. 2006. № 13. С. 42–47.
4. Вакуленко Є. В. ТНК як ключовий суб'єкт інвестиційної діяльності в Україні. *Ринок цінних паперів України*. 2013. № 11–12. С. 69–75.
5. Міжнародне публічне право : підручник : у 3-х т. / В. Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О. В. Беглий та ін. Київ : НАУ-друк, 2010. Т. 1. 422 с. URL: https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/22/antipenko_mizhnarodne_publichne_pravo.pdf

6. Ortiz-Ospina E., Roser M. Taxation // Our World in Data. URL: <https://ourworldindata.org/taxation>
7. Constantin E. 4 global tax trends and how they impact your operations // TMF Group. URL: <https://www.tmf-group.com/en/news-insights/articles/2019/april/global-tax-trend-and-impact-your-operations/>
8. OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-g20-base-erosion-and-profit-shifting-project_23132612/titledesc?componentsLanguage=en&page=7

REFERENCES

- Antypenko, V. F., Tymchenko, L. D., Biehyi, O. V., et al. "Mizhnarodne publichne pravo" [International Public Law]. Kyiv: NAU-druk, 2010. https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/22/antypenko_mizhnarodne_publichne_pravo.pdf
- Constantin, E. "4 global tax trends and how they impact your operations" / TMF Group. <https://www.tmf-group.com/en/news-insights/articles/2019/april/global-tax-trend-and-impact-your-operations/>

- Mezhdunarodnoye pravo* [International Law] / G. Ignatenko, O. Tiunov (eds.). Moscow: NORMA, 2013.
- "OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project". https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/oecd-g20-base-erosion-and-profit-shifting-project_23132612/titledesc?componentsLanguage=en&page=7
- Ortiz-Ospina, E., and Roser, M. "Taxation" / Our World in Data. <https://ourworldindata.org/taxation>
- Vakulenko, Ye. V. "TNK yak kliuchovyi subiekt investytsiinoi diialnosti v Ukraini" [TNCs as a Key Subject of Investment Activity in Ukraine]. *Rynok tsinnykh paperiv Ukrainy*, no. 11-12 (2013): 69-75.
- Voronina, A. M. "Evolutsiya offshornogo biznesa" [Evolution of the Offshore Business]. *Finansy i kredit*, no. 13 (2006): 42-47.
- Vyhovska, L. "Pivtryliona hryven. U Natskomisii rozpozvily pro masshtaby vyvedennia hroshei z Ukrainy v ofshory" [Half a Trillion Hryvnias. The National Commission Told about the Scale of Withdrawal of Money from Ukraine to Offshore] / *Novoye vremya*. September 28, 2015. <http://nv.ua/ukr/publications/timur-hromajev-golova-nktsppfr-71149.html>

УДК 339.56.055
JEL: F13; F15; F19

ТОРГОВЕЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ

©2020 МАКАРЧУК К. О., ШУБА М. В.

УДК 339.56.055
JEL: F13; F15; F19

Макарчук К. О., Шуба М. В. Торговельне співробітництво України та Великої Британії: сучасний стан і перспективи

Метою статті є визначення сучасного стану та перспектив розвитку торговельного співробітництва України та Великої Британії. Для України співробітництво з Великою Британією як з одним зі світових торговельних лідерів може бути перспективним напрямом. Наведено динаміку зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з Великою Британією. Збільшення обсягів українського експорту товарів може продовжитися після виходу Великої Британії з ЄС, оскільки, на відміну від інших країн ЄС, Велика Британія проводить менш протекціоністську політику щодо продукції АПК. Проаналізовано товарну структуру експорту та імпорту, а також зміни у структурі зовнішньої торгівлі послугами України та Великої Британії за останні 5 років. Основними товарами, що експортують Україна, є чорні метали, зернові культури, жири та олії тваринного або рослинного походження. У структурі британського імпорту товарів переважають товари з високою доданою вартістю. Велика Британія є одним із головних зовнішньоторговельних партнерів України в торгівлі послугами. Позитивним процесом для України є збільшення в експорті частки послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг. Встановлено, що торговельне співробітництво України та Великої Британії за досліджуваний період характеризується, в цілому, позитивною динамікою. До позитивних зрушень можна віднести поступове зменшення від'ємного сальдо української торгівлі з Великою Британією за рахунок більш швидкого зростання українського експорту. Разом із тим, невирішеною проблемою залишається низькодиверсифікований експорт України з низькою доданою вартістю. Розглянуто перспективи подальшого торговельного співробітництва України та Великої Британії в контексті підписання Угоди про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт, імпорт, Україна, Велика Британія.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-65-71>

Рис.: 6. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 11.

Макарчук Катерина Олексіївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: k.makarчук@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7712-3071>

Шуба Марина Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна (майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна)

E-mail: marinashuba@karazin.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2581-6914>

Researcher ID: https://www.researchgate.net/profile/Marina_Shuba